

Strukturforslag fra WWF til Klima- og miljødepartementet: Legg om erstatningsordningen for rovdyr

(Kap. 1420, post 72)

Dagens erstatningsordning for tap av husdyr til rovdyr (kap. 1420, post 72) fungerer ikke etter hensikten, den gir kun uttelling ved tap av dyr, og den gir ikke beitebrukere gode insentiver for å vokte beitedyrene sine. Erstatningsordningen må derfor erstattes med en risikobasert ordning, slik Norsk institutt for naturforvaltning (NINA) har anbefalt, og slik regjeringen også har foreslått å gjøre for erstatningsordningen for tap av tamrein til rovdyr. En slik omlegging kan skje innenfor eksisterende budsjettmessige rammer.

Hvert år slippes totalt 2 millioner sau og lam på utmarksbeite i Norge. I 2018 ble om lag 17.000 av disse erstattet som tapt til rovdyr. De fleste av de om lag 100.000 sauene som går tapt på utmarksbeite dør altså av andre årsaker enn rovdyr (parasitter, påkjørsler, sykdommer, drukning o.l.). Samtidig gir ikke dagens erstatningssystem nok insentiver til å gjennomføre effektive tiltak for å redusere tap.

Høsten 2014 publiserte NINA en rapport som viste at [gaupe tar betydelig færre sau enn det som i dag erstattes som tapt til gaupe](#). Rapporten sammenfatter mange års studier av norske gaupers byttedyrvalg og drapstakt. Selv ved maksimal beregnet drapstakt (som viser hvor mange sau ei gaupe kan klare å drepe) var erstatningsbeløpet i snitt 2-4 ganger for høyt. Avviket mellom beregnet tap og utbetalt erstatning skyldes blant annet sykdommer og andre tapsårsaker. Utover tap til store rovdyr finnes det ingen oversikt over hvor mange dyr som går tapt til de andre tapsårsakene på utmarksbeite. Det finnes heller ikke informasjon om hva slags helsetilstand dyra er i når de slippes på beite.

Tap som ikke er rovdyrrelatert betegnes noen ganger litt misvisende som «normaltap», selv om rovdyr er en del av naturen og tap til rovdyr derfor er noe som må påregnes som normalt. Samtidig finnes det ikke informasjon om hva «normaltapet» består av, hvordan det varierer over tid og sted, og hva som påvirker omfanget av det, det er et mer eller mindre statisk tall. Det er derfor nødvendig med mer forskning på hva som er «normaltapet» under dagens forhold, ikke minst i lys av pågående og framtidige klimaendringer. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og NINA har fått i oppdrag å utrede ulike tapsårsaker i landbruket, men dette arbeidet har blitt kraftig forsinket.

NINA-rapporten fra 2014 slår fast at dagens erstatningsordning er urettferdig og gir feil insentiver. Rapporten viser at fylkesmennenes skjønnsmessige vurdering av tap av husdyr til rovdyr varierer kraftig fra fylke til fylke. I tillegg har dagens ordning for lite fokus på å forebygge og unngå skader på husdyr også fra andre årsaker enn rovdyr, og den fremmer ikke lavere tap.

Rovviltforliket slår fast at en skal ha både levedyktige bestander av store rovdyr, samtidig som en tar vare på beiteressursene. Det trengs bedre verktøy i forvaltningen for å gjennomføre dette på en måte som tilgodeser både rovdyr og beitedyr. Skal vi nå den todelte målsetningen trengs en ny erstatningsordning. Dette nødvendiggjør en omlegging av dagens erstatningsordning til en risikobasert ordning som baserer seg på objektiv kartlegging av rovviltrisiko og kunnskap om hvor ofte rovdyr dreper sau i ulike landskap. Et erstatningssystem må være rettferdig, gjennomiktig, effektivt og stimulere til et ønsket resultat.

I statsbudsjettet for 2016 foreslo regjeringen en ny erstatningsordning for tap av tamrein til rovvilt. En slik ordning vil innebære at reindriftsutøverne får utbetalt midler ut fra blant annet hvor mange rovdyr som lever i de aktuelle beiteområdene, og kan iverksette forsterket tilsyn og andre tiltak for å redusere tap. Ordningen har en god insentivstruktur, og gjør det lønnsomt for en reindriftsutøver å iverksette tiltak for bedre tilsyn i forhold til rovdyr. En slik ordning er allerede på plass for tap av tamrein til jerv i Sverige, og har ført til en styrket jervebestand der. I august 2017 ga den norske regjeringen imidlertid beskjed om at den [nye erstatningsordningen for tamrein ble utsatt](#).

WWF Verdens naturfond foreslår at regjeringen starter arbeidet med å legge om erstatningsordningen for sau tapt til rovdyr, slik at den gir bedre økonomiske insentiver til å unngå tap av beitedyr.